

Cessi, A. Theiner, F. Melis, F. C. Lane L. Bellini, E. Grendi, O. Cancila, M. Brazzale i dr.). Služio se i radovima nekih naših povjesničara (npr. Š. Ljubića, J. Tadića, S. Vekarića, J. Luetića, T. Raukara). Svoje izlaganje o sudjelovanju Dubrovčana i dubrovačkih brodova u prijevozu soli za potrebe Marche popratio je i sa 3 tablična iskaza za razdoblje 1442—1443, 1520—1524 i 1650—1652.

Prilog Gilberta Piccininija: »Un mercante anconitano del Seicento: Giovanni Palunci, raguseo«, str. 287—305, bavi se opisom poslova i imovine ankonškog trgovca iz 17. stoljeća Ivana Palunkovića, rodom s područja Dubrovačke Republike. U to vrijeme, kao i prije i poslije tog vremena, bilo je na području Marche više poslovnih ljudi doseljenih iz dubrovačkog kraja.

Dakako, i u Dubrovniku je bi-

lo Markiđana. O markiđanskim pomorcima zaposlenim na brodogradnji dubrovačke trgovačke mornarice tokom zadnjeg decenija postojanja Dubrovačke Republike govori rad Josipa Luetića: »Marittimi marchigiani aruolati nella marina mercantile ragusea (1797—1807)«, str. 323—330. Na osnovi podataka, koje je pronašao u dubrovačkom Historijskom arhivu (*Libro dei Ruoli dei Bastimenti*), Luetić je donio i poimeničan pregled tih markiđanskih pomoraca iz Ancone, Senigallije i Pesara. Objasnio je i razloge zapošljavanja pomoraca stranog državljanstva u dubrovačkoj trgovačkoj mornarici.

Ti prilozi, raznoliki po svojoj tematici i svom opsegu posebno i zajedno, vrijedan su znanstveni prinos. Zbog te njihove vrijednosti bilo ih je i potrebno ovdje prikazati.

Ivo Perić

LUCIO LUME, L'ARCHIVIO STORICO DI DUBROVNIK
(Con repertorio di documenti sulle relazioni della repubblica
di Ragusa con le città marchigiane). Quaderni della rassegna
degli archivi di stato 46. Roma 1977, str. 181.

L. Lume prihvatio se posla da prikaže što se nalazi u dubrovačkom arhivu, a dobro će doći za upoznavanje i produbljivanje povijesti talijanskih država i gradova, posebice područja Marke. Izabrao je Dubrovnik zbog njegove iznimne uloge u povijesti kao nezavisne republike od 1358. do 1808.

U prvom poglavlju predočuje povijest dubrovačkog arhiva i njegovu sadašnju administrativnu organizaciju. Prikaz je blijed što se tiče stanja i organizacije arhiva do XIX st. Više podataka i iscrpnije piše o razdoblju kad je Austrija reorganizirala arhivsku službu i novo stanje u Jugoslaviji poslije I. i II. svjetskog

rata. Zadržava se na samoupravnoj organizaciji dubrovačkog arhiva i arhivske službe i to uspo-ređuje s organizacijom talijan-skih arhiva.

U drugom poglavlju piše da je sjedište arhiva u palači Sponza, jednom od najznačajnijih kulturnih spomenika grada. Pomoćno skladište nalazi se u kompleksu bivšeg samostana Sv. Marije. U Sponzi se čuvaju arhivalije stare Dubrovačke Republike sa 7000 registara i 100 000 dokumenata. Ali isto tako i neki spisi od 1815. do 1918. kao i najnoviji. Pohvaljuje organizaciju arhivske službe i opremu u smislu čuvanja, raspoređa i upotrebljivosti građe.

Treće poglavlje pruža uvid u sadržaj arhiva. Zadržava se na tiskanima i pripremljenim za tisak arhivskim inventarima (Gelčić, V. Foretić). Premda primjećuje da Gelčićev arhivski vodič nije u svemu u skladu sa serijama, smatra da je bolje ne mijenjati ga potpuno, jer su arhivske signature, označene po njegovoj klasifikaciji, već davno ušle u znanstvene rasprave i knjige. Slijedi prikaz fondova i sadržaja dubrovačkog arhiva po serijama i podserijama. Za svaku donosi koje razdoblje obuhvaća, koliko ima svezaka, koja je materija u njoj tretirana, koliko je kompletna, što joj je pridodano i sl. Taj dio knjige zacijelo je najvredniji, jer je to najnoviji tiskani arhivski vodič, potpuniji od Gelčićeva. Mogao je ipak biti bolji i točniji u pojedinostima i opšir-

niji u prikazivanju pojedinih serija i podserija.

Poslije tog prikaza autor nas vodi u četvrto poglavlje. U njemu sustavno iznosi što se nalazi u dubrovačkom arhivu o trgovačkim, kulturnim, socijalnim, crkveno-vjerskim vezama Dubrovnika i Italije. Izdvojio je nekoliko serija u kojima su podaci o talijanskim majstorima u Dubrovniku, osobama u službi Republike, oporukama, crkvenim vezama, privatnim poslovima, carinama, konzulatima, tužbama, pomorstvu itd. Posebno daje popis dokumenata koji su zanimljivi za gradove Marke. Podatke je crpio i u obliku kratkih regista donio iz serija: Acta S. Mariae Maioris, Lettere e commissioni di Levante, Lettere e commisioni di Ponente. Iz serija: Testamenta notariae, Diversa notariae, Navigatio, Miscellanea, Diversa de foris, Atti vienesi učinio je »sondaže«, tj. prolistao ih i ponešto ekscerpirao za XVI. stoljeće, djelomice za XIV. i prijašnje razdoblje.

Nema sumnje da je za znanstveni svijet dobitak kad se sadržaj dubrovačkog arhiva opširno prikazuje na jednom svjetskom jeziku i upozorava na njegovu važnost. To će zacijelo omogućiti i potaknuti povjesničare i slične trudbenike da doznaju što im pruža dubrovački arhiv, doći u njemu raditi, istraživati, obogaćivati našu i svoju povijest novim spoznajama.

Ipak autoru se može uputiti nekoliko manjih primjedbi, ne iz

područja arhivistike, nego povijesnih činjenica. Za njega mletačka dominacija od 1205. do 1358. je blaga i ugodna za Dubrovnik. (La dominazione veneziana, particolarmente blanda per Ragusa ... 7.) Zaboravlja spomenuti da su se Dubrovčani tri puta pobunili protiv nametnutog kneza iz Venecije (1231, 1235, 1252) i otjerali ga iz grada. Nije prihvatljiva tvrdnja da je mletački knez objavio dubrovački Statut god. 1272. Statut je rezultat kodificiranja običajnog dubrovačkog prava, da se pismeno utvrde pravne norme

i postupci. Ne bi se mogli složiti (str. 9) da je Dubrovnik u XVI. i prvoj pol. XVII. st. bio na vrhuncu svoje ekspanzije. Na temelju povijesnih podataka Dubrovnik je doživio svoj vrhunac u XV. i prvoj pol. XVI. st. Dakle 100 godina prije. Treba promijeniti konstataciju da Dubrovnik u XVIII. st. trpi krajnju dekadencu (str. 13). Druga pol. XVIII. st. značila je naprotiv obnovu pomorstva, trgovine, nov zamah napretka koji je zaustavila francuska okupacija.

Josip Lučić

CLOTILDE FRIGIOLINI, »RELAZIONE« DI FRANCESCO GONDOLA A PAPA GREGORIO XIII. Accademie e biblioteche d' Italia, XLVI, 3—4, Roma 1978, 296—347.

Franjo Gundulić, spretni dubrovački diplomat i pravnik, dovoljno je poznat i proučen. U doba II. svete lige 1571—1573. uspio je uvjeriti papu i Zapad da je za njih najbolje da Dubrovnik ostane neutralan u njihovu sukobu s Turskom, posebice u doba lepantske bitke 1571. Ispisao je da se međunarodnim aktom Dubrovniku prizna teritorijalni integritet. Time je spriječio Veneciju da okupira Dubrovnik pod izlikom da joj treba njegov teritorij za borbu protiv Turaka.

Njegovi diplomatski izvještaji privlačili su pažnju istraživača dubrovačke diplomatske povijesti i uglavnom su ih objavili L. Vojnović (Depeschen des Francesco

Gondola Gesandten der Republik Ragusa bei Pius V und Gregor XIII (1570—1573), Beč 1909) i J. Radonić (Dubrovačka akta i povelje II, 2). Jedan Gundulićev iznimno zanimljiv izvještaj od 1. X. 1574. koji je uputio papi Gregoru XIII, premda ga je Radonić već objavio (n. dj. 322—356), autorica ga ponovno tiska uz iscrpne bilješke. Te su bilješke zacijelo jedina isprika da ga se ponovno objavljuje.

Uz izvještaj autorica je donijela prikaz Gundulićeva života i kratak pregled dubrovačke povijesti. Pregled je napisala na temelju strane literature. Premda se u njemu može naći pokoja zanimljivost, mjestimice je manjkav i ponegdje netočan.